

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht

Onderwerp	Maatwerkvoorschrift flora- en fauna-activiteit	Datum	9 oktober 2025
Zaaknummer	Z-PU-2025-000448	Team	Vergunningverlening Natuur en Landschap
Briefnummer	D-PU-2025-00013161	Van	Servicebureau
Referentie	DSO 2025021801483	Telefoonnr.	030 258 91 11
Ontvangstdatum	18 februari 2025	E-mail	servicebureau@provincie-utrecht.nl
Bijlage(n)	1. voorschriften 2. Ontheffing 2022-003171		

Zoogdierstichting/ Dutch Mammal Foundation heeft een aanvraag ingediend voor een maatwerkvoorschrift in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit, het gebruik van een strikval. De aanvraag is een aanvulling op de vigerende ontheffing van Gelderland van 1 juni 2023, met zaaknummer 2022-003171, waarmee de provincie Utrecht heeft ingestemd en die een looptijd heeft tot 1 juni 2028. De aanvraag heeft betrekking op onderzoeksactiviteiten op de Utrechtse Heuvelrug (hierna: het plangebied) en heeft zaaknummer Z-PU-2025-000448.

1. Besluit

We hebben op basis van de Omgevingswet en het Omgevingsprogramma Faunabeleid en monitoring (hierna OFM) besloten:

Een maatwerkvoorschrift, zoals genoemd in artikel 11.27, derde lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving te verlenen voor de verbodsbepaling die genoemd is in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet, in samenhang met artikel 11.72, eerste lid, aanhef en onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving, Voor zover het betreft het vangen van de wolf (*Canis lupus*) met behulp van strikken.

We verlenen het maatwerkvoorschrift voor de periode van de verzenddatum van dit besluit tot en met 31 maart 2027.

Aan dit maatwerkvoorschrift hebben we voorschriften verbonden. De voorschriften staan in bijlage 1 van dit besluit. De voorschriften moeten nageleefd worden en maken integraal deel uit van dit maatwerkvoorschrift.

Verder besluiten we dat de volgende stukken onderdeel uitmaken van het maatwerkvoorschrift, voor zover deze betrekking hebben op de soort waarvoor het maatwerkvoorschrift is verleend en voor zover deze niet in strijd zijn met de voorschriften in bijlage 1 van dit besluit:

- 1 Vigerende ontheffing met zaaknummer 2022-003171;
- 2 Studieprotocol Wolf Utrechtse Heuvelrug 251001;

Zorgplicht en melden ongewoon voorval op grond van de Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Ook de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet en de specifieke zorgplicht uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn, naast dit maatwerkvoorschrift, direct van toepassing op de binnen het plangebied uit te voeren flora- en fauna-activiteiten. In dit geval moet u zich houden aan de zorgplichten zoals bedoeld in artikel 1.6 van de Omgevingswet en artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Ook dient u rekening te houden met het onverwijld melden van een ongewoon voorval als bedoeld in artikel 11.34 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit geldt als er tijdens de uitvoer van de flora- en fauna-activiteiten een gebeurtenis plaatsvindt die direct gevolgen heeft voor de natuur. In dat geval dient u direct contact op te nemen met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht op telefoonnummer 0800-0225510 (24/7 bereikbaar).

Hieronder kunt u lezen waarom we dit besluit genomen hebben.

2. Motivering van het besluit

2.1 Omschrijving van de aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het vangen van de soort wolf (*Canis lupus*) met strikvallen ten behoeve van het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. U vraagt een maatwerkvoorschrift aan die een aanvulling is op de vigerende ontheffing van Gelderland van 1 juni 2023, met zaaknummer 2022-003171, waarmee de provincie Utrecht mee heeft ingestemd. In de vigerende ontheffing heeft u reeds de mogelijkheid om grondgebonden zoogdieren, waaronder de soort wolf (*Canis lupus*), te vangen met behulp van de middelen inloopvallen, kastvallen, vangkooien en schepnetten. Deze middelen vallen onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en mogen worden ingezet ten behoeve van wetenschappelijk, ecologisch en monitoringsonderzoek naar in het wild voorkomende zoogdieren in Nederland. De locatie van het plangebied omvat de Utrechtse Heuvelrug. Bij het aanleveren van het ecologisch werkprotocol wordt de locatie van het plangebied aangegeven die specifiek van toepassing is voor dat onderzoek.

In de huidige aanvraag verzoekt u, als aanvulling op de vigerende onderzoeksontheffing, om 5 wolven door middel van strikvallen te mogen vangen. U vraagt een maatwerkvoorschrift voor de verbodsbepaling genoemd in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet, in samenhang met artikel 11.72, eerste lid, aanhef en onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor de soort wolf (*Canis lupus*) voor de periode van de verzenddatum van dit besluit tot en met 31 maart 2027.

Het verzoek is bij ons ingediend omdat u heeft aangegeven uitsluitend in de provincie Utrecht gebruik te willen maken van strikvallen voor onderzoek naar wolven. Om die reden is ervoor gekozen om een nieuwe maatwerkvoorschrift aan te vragen bij de provincie Utrecht, in plaats van een wijzigingsverzoek in te dienen voor de reeds vigerende ontheffing in de provincie Gelderland.

De locatie van het plangebied is opgenomen in bijlage 2 van dit besluit.

2.2 Gevolgde procedure

We hebben de aanvraag behandeld volgens afdeling 16.5 van de Omgevingswet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 3 juni 2025 en 2 oktober 2025 heeft u de aanvraag aangevuld.

2.3 Toetsingskader

De soort is op dit moment beschermd op grond van artikel 5.1 van de Omgevingswet, artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving in relatie tot bijlage V van de Habitatrichtlijn, zoals gewijzigd per 15 juli 2025.

2.4 Toetsing maatwerkvoorschriftvoorwaarden

We kunnen het maatwerkvoorschrift alleen verlenen als voldaan is aan elk van de volgende voorwaarden:

1. er bestaat geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
2. er is een geldig wettelijk belang dat zwaarder weegt dan het beschermingsbelang van de soort (belangenafweging);
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de wolf (*Canis lupus*) in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (ecologische beoordeling).

Hieronder leest u de toetsing en conclusies op deze voorwaarden.

a) Alternatievenafweging

Omschrijving van de alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de ruimtelijke ingreep. U geeft hierover het volgende aan in het aangeleverde document 'aanvraag aanvulling onderzoeksvergunning' van 18 februari 2025 en de aanvullingen die aangeleverd zijn op 3 juni 2025, :

In de vigerende ontheffing van de provincie Gelderland van 1 juni 2023, met zaaknummer 2022-003171, heeft u een ontheffing om een verdovingsgeweer / -pistool te gebruiken voor onderzoek op grondgebonden zoogdieren, waaronder ook de wolf. Voor het chemisch immobiliseren (hierna verdoven) van een wolf moet deze stilstaan op een afstand van maximaal 30 meter van de schutter. De natuurlijke verstoringafstand van wolven is 100 meter. Daardoor is het vrijwel nooit mogelijk om een wolf te verdoven met louter het gebruik van een verdovingsgeweer. Om deze reden is het u nog niet gelukt om een wolf te verdoven en zenderen en is dit alternatief niet bevredigend gebleken. Echter is het noodzakelijk dat er onderzoek kan plaatsvinden. In de vigerende ontheffing staat:

"Het achterwege laten van de onderzoeken heeft weliswaar een (tijdelijk) minder verstorend effect, maar het onderzoek is nodig. Onderzoek is noodzakelijk om kennis op te doen en uit te breiden over vragen rond de verspreiding, de staat van instandhouding, mogelijke beheermaatregelen of bedreigingen van populaties. Met deze methoden kan ecologische kennis worden verkregen over habitatgebruik, mobiliteit, genetische samenstelling en conditie van populaties en interacties met omgevingsfactoren. Aldus verkregen onderzoeksresultaten vormen de basis voor (wetenschappelijke) adviezen aan beleidsmakers,

natuurbeheerders en andere stakeholders. Voor de ecologische onderbouwing van veel besluitvorming in het kader van natuurregelgeving zijn de betreffende onderzoeksresultaten essentieel en onmisbaar.”

Locatie

Het plangebied waar de strikvallen worden geplaatst zal zijn op de Utrechtse Heuvelrug (zie Bijlage 2). De kans om buiten de Utrechtse Heuvelrug een wolf te vangen is buitengewoon gering, zodat het plangebied gericht is op enkel de Utrechtse Heuvelrug.

Werkwijze

Om onderzoek naar de wolf te kunnen uitvoeren vraagt u een maatwerkvoorschrift aan om gebruikt te maken van strikvallen. Strikvallen zijn *“vangmiddelen waarmee de poot van een dier wordt omklemd door een draad. Een veer werpt een draad hoog om de poot en trekt deze aan.”* De strikval die wordt aangevraagd is de Belisle 8 inch. De werkwijze van de Belisle 8 inch strikval is toegelicht in bijlage 5.

De Belisle 8 strikval is de enige strikval die bevestigd is in de International trapping standard voor de *Canis lupus*. Uit wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat de Belisle 8 een betrouwbare vangmethode is om wolven mee te vangen. In verschillende landen die lid zijn van de EU (Spanje¹, Portugal², Kroatië³, Polen⁴) wordt deze methode met succes gebruikt.

Planning

Bij het gebruik van dit maatwerkvoorschrift worden er geen vallen open gezet in de kwetsbare periode van reproductie, die jaarlijks loopt van begin april tot half juli.

Andere alternatieven

Naast het gebruik van strikvallen zijn tevens andere methoden voor het verdoven van wolven beschreven. Deze omvatten onder meer het gebruik van Softcatch leghold traps, het inzetten van een verdovingsgeweer vanuit een helikopter of voertuig, het gebruik van vangkooien, het toepassen van een netgunning, en het gebruik van lokvoedsel. Deze alternatieve methoden zijn toegelicht in bijlage 6 van dit besluit.

Beoordeling van de alternatieven

In de omschrijving van de alternatieven heeft u onderbouwd waarom er geen bevredigende alternatieven zijn om wolven te vangen dan de Belisle 8 inch strikval. Naast de Belisle 8 inch strikval is het gebruik van SCT-klemmen een redelijk alternatief om wolven te vangen. Zoals de brief van de Europese Commissie aangeeft, is het in strijd met de doelstelling van de regelgeving om een SCT-pootklem onder het verbod te laten vallen, wanneer deze klem noodzakelijk is voor onderzoek of monitoring dat gericht is op het verbeteren van de staat van instandhouding van de soort. Echter, door de juridische onduidelijkheid heeft u naar ons inziens SCT-klemmen geen bevredigend alternatief op dit moment.

¹ Nuno Santos, Helena Rio-Maior, Mónica Nakamura, Sara Roque, Ricardo Brandão & Francisco Álvares (2017) Characterization and minimization of the stress response to trapping in free-ranging wolves (*Canis lupus*): insights from physiology and behavior, *Stress*, 20:5, 513-522, DOI: 10.1080/10253890.2017.1368487

² Nuno Santos, Helena Rio-Maior, Mónica Nakamura, Sara Roque, Ricardo Brandão & Francisco Álvares (2017) Characterization and minimization of the stress response to trapping in free-ranging wolves (*Canis lupus*): insights from physiology and behavior, *Stress*, 20:5, 513-522, DOI: 10.1080/10253890.2017.1368487

³ Kusak, J., Huber, D., Gomerčić, T. *et al.* The permeability of highway in Gorski kotar (Croatia) for large mammals. *Eur J Wildl Res* **55**, 7–21 (2009). <https://doi.org/10.1007/s10344-008-0208-5>

⁴ Mysłajek R.W., M. Tracz, M. Tracz, P. Tomczak, M. Szewczyk, N. Niedźwiecka & S. Nowak (2018). Spatial organization in wolves *Canis lupus* recolonizing north-west Poland: Large territories at low population density. *Mammalian Biology* 92 37-44, doi.org/10.1016/j.mambio.2018.01.006.

Het gebruik van de Belisle 8-inch strikval is een geschikt en doeltreffend alternatief, mede vanwege de geringe kans op verwondingen bij het gebruik ervan. Gezien de juridische onduidelijkheid die is ontstaan naar aanleiding van de uitspraak van de voorzieningenrechter, waarin het gebruik van de SCT-klem is afgewezen, stemmen wij in met het gebruik van de Belisle 8-inch strikval als meest geschikte alternatief.

Conclusie alternatievenafweging

Hiermee heeft u aangetoond dat er geen redelijke alternatieven zijn waarbij er minder negatief effect op de beschermde soort optreedt en de doelstellingen van het onderzoek worden bereikt. De Belisle 8-inch strikvallen zijn uitgerust met een alarmsignaal en worden zorgvuldig afgesteld op gewicht, waardoor lichtere dieren en jonge wolven niet worden gevangen. Bovendien is de val zodanig ontworpen dat een wolf uitsluitend bij de poot kan worden vastgehouden. De vallen worden uitsluitend geactiveerd buiten de kwetsbare reproductieperiode, zodat de overlevingskansen van jonge welpen niet in gevaar komen. Daarbij omvat het plangebied uitsluitend het gebied waarop het onderzoek betrekking heeft, namelijk de Utrechtse Heuvelrug..

De alternatievenafweging is voldoende onderbouwd. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een maatwerkvoorschrift in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

b) Belangenafweging

Aangedragen belangen

We toetsen of de ruimtelijke ingreep nodig is op grond van een erkend belang zoals is vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Voor het vangen van de wolf met strikvallen heeft u een maatwerkvoorschrift aangevraagd op grond van de belangen genoemd in artikel 8,74k, eerste lid, onder b, aanhef en onder 4 en 1, van het Besluit kwaliteit leefomgeving:

- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten;
- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

Onderbouwing en beoordeling van belangen

U geeft aan dat de onderbouwing van het belang gebaseerd is op de vigerende ontheffing van de provincie Gelderland van 1 juni 2023, met zaaknummer 2022-003171, waarmee u een ontheffing heeft om onderzoek naar wolven uit te mogen voeren.

In de vigerende ontheffing is aangegeven dat de onderzoeksactiviteiten nodig zijn *“om inzichten te krijgen in de staat van instandhouding, de verspreiding en de ecologische en biologische kennis van in het wild voorkomende wolven in Nederland. Dit ecologisch onderzoek draagt bij om deze inzichten te vergroten en kennislacunes hierin te dichten.”*

Het onderzoek is noodzakelijk om kennis op te doen en uit te breiden over vragen rond de verspreiding, de staat van instandhouding, mogelijke beheermaatregelen of bedreigingen van populaties. Met deze methoden kan ecologische kennis worden verkregen over habitatgebruik, mobiliteit, genetische samenstelling en conditie van populaties en interacties met omgevingsfactoren. Aldus verkregen onderzoeksresultaten vormen de basis voor (wetenschappelijke) adviezen aan beleidsmakers, natuurbeheerders en andere stakeholders. Voor de

ecologische onderbouwing van veel besluitvorming in het kader van natuurregeling zijn de betreffende onderzoeksresultaten essentieel en onmisbaar.

De data die met een halsbandzender verkregen wordt, laat het toe om het gedrag en terreingebruik van een specifieke wolf/wolven nauwkeurig te volgen. Het zenderen levert daarmee veel inzicht in het gedrag van de dieren in een door mensen gedomineerd landschap, wat een bijdrage levert aan de bescherming van de soort. De verkregen inzichten dragen, hopelijk, bij aan het voorkomen van wolf-mens conflicten en levert ook fundamentele kennis op over het gedrag van wolven. Het onderzoek is erop gericht om inzicht te krijgen in (knelpunten in) het gedrag van de wolf/wolven in een door mensen gedomineerd landschap om (in principe) duurzaam samenleven mogelijk te maken.

We hebben uw onderbouwing van deze belangen beoordeeld. Uit uw onderbouwingen en de stukken blijkt dat er inderdaad sprake is van een belang voor wetenschappelijk onderzoek of onderwijs en een belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitat. Hiermee heeft u aangetoond dat de onderzoeksactiviteiten nodig zijn vanwege het belang voor onderzoek of onderwijs en het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna.

Conclusie belangenafweging

Hiermee heeft u aangetoond dat de ruimtelijke ingreep nodig is vanwege de wettelijk erkende belangen. En het belang van de ingreep weegt in dit geval zwaarder dan het beschermingsbelang van de wolf (*Canis lupus*), waarvoor voldoende maatregelen worden getroffen. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een maatwerkvoorschrift in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

c) Ecologische beoordeling

Uitgevoerd onderzoek

Het onderzoeksgebied beslaat de gehele Utrechtse Heuvelrug. Daarbij concentreert de vanginspanning zich op het gebied met recente geverifieerde activiteit van deze soort.

Staat van Instandhouding

De nieuwste voortgangsrapportage wolf van 15 september 2025 beschrijft de activiteiten van wolven in Nederland in de periode van 1 februari tot en met 23 mei 2025. In deze periode zijn 67 wolven aangetoond met DNA. Daarvan zijn 20 wolven voor het eerst in Nederland vastgesteld. De overige 47 wolven zijn al eerder in Nederland aangetoond met DNA. Vanuit het ministerie van LNV loopt een onderzoek naar de staat van instandhouding van de soort wolf (*Canis lupus*). Zo lang de staat van instandhouding van de wolf in Nederland niet is bepaald, moet uit voorzorg worden uitgegaan van een ongunstige staat van instandhouding.

Verder tonen overzichtsstudies van Turnbull et al. (2013)⁵ en Gese et al. (2019)⁶ aan dat het tijdelijk vangen van wolven geen negatieve invloed heeft op de staat van instandhouding van de groeiende wolvenpopulatie in Nederland.

⁵ Turnbull, T.T., Cain, J.W., III and Roemer, G.W. (2013), Anthropogenic impacts to the recovery of the Mexican gray wolves with a focus on trapping-related incidents. Wildl. Soc. Bull., 37: 311-318. <https://doi.org/10.1002/wsb.247>

⁶ Gese, E.M., Terletzky, P.A., Erb, J.D., Fuller, K.C., Grabarkewitz, J.P., Hart, J.P., Humpal, C., Sampson, B.A. and Young, J.K. (2019), Injury scores and spatial responses of wolves following capture: Cable restraints versus foothold traps. Wildl. Soc. Bull., 43: 42-52. <https://doi.org/10.1002/wsb.954>

Effect van de ruimtelijke ingreep op de aanwezige beschermde soort

In de vigerende ontheffing is beschreven hoe zoveel mogelijk schade aan dieren en hun habitat kan worden voorkomen.

Er kan echter niet worden voorkomen dat het nodig is de soort te vangen met een strikval als vangmiddel. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van de verbodsbepalingen uit de Omgevingswet. Een maatwerkvoorschrift van de Omgevingswet is daarom noodzakelijk. In de aanvraag is aangetoond dat de betrokken medewerkers over genoeg kennis en kunde beschikken om de handelingen deskundig te kunnen uitvoeren.

Conclusie ecologische beoordeling

Het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen zorgt ervoor dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de wolf (*Canis lupus*) in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een maatwerkvoorschrift in het kader van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

2.5 Conclusie toetsing aan de maatwerkvoorschriftvoorwaarden

U heeft voldaan aan alle drie de voorwaarden voor een maatwerkvoorschrift op grond van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit. Daarom verlenen we u een maatwerkvoorschrift als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet.

Aan dit maatwerkvoorschrift op grond van de Omgevingswet hebben we voorschriften verbonden. De voorschriften staan in bijlage 1 van dit besluit. De voorschriften moeten nageleefd worden en maken integraal deel uit van dit maatwerkvoorschrift.

3. Aanvullende informatie

3.1 Inwerkingtreding en verzending van dit besluit

Vanaf het moment dat dit besluit aan de aanvrager bekend gemaakt is, treedt dit besluit in werking.

Twee werkdagen na bekendmaking aan de aanvrager verschijnt dit besluit ook op www.officielebekendmakingen.nl.

De provincie hecht veel waarde aan een goede samenwerking en bevordert dat de verschillende overheidsinstanties zo veel mogelijk gecoördineerd optreden. Informatie-uitwisseling is daarom belangrijk.

We verzenden dit besluit aan Zoogdierstichting/ Dutch Mammal Foundation en een afschrift van het besluit aan:

1. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht

3.2 Bezwaar indienen

Belanghebbenden kunnen bij Gedeputeerde Staten van Utrecht bezwaar indienen tegen dit besluit binnen 6 weken na de verzenddatum van dit besluit. De datum van ontvangst van het ondertekende bezwaarschrift bepaalt of het binnen deze termijn van 6 weken valt. We raden u daarom aan zo snel mogelijk het bezwaarschrift in te dienen.

U kunt op de volgende manieren een bezwaarschrift indienen:

1. Via het formulier "Bezwaar maken tegen een beslissing van de provincie". U vindt dit formulier op www.provincie-utrecht.nl.
2. Via een zelfgeschreven bezwaarschrift.

Kunt u nog niet precies aangeven waarom u bezwaar maakt, bijvoorbeeld omdat u hiervoor nog aanvullende informatie of advies nodig heeft? Dan kunt u in het bezwaarschrift-formulier c.q. het zelfgeschreven bezwaarschrift aangeven dat u pro forma bezwaar wilt maken. U kunt dan op een later moment aangeven waarom u bezwaar maakt. Verstuur deze aanvullende bezwaargronden per post binnen 4 weken nadat u het bezwaarschrift verstuurd heeft.

Print het ingevulde bezwaarschrift-formulier of het zelfgeschreven bezwaarschrift, onderteken het met een "natte handtekening" en stuur het inclusief eventuele bijlagen per post naar:

Provincie Utrecht
t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn geen kosten verbonden.

Let op: het indienen van een bezwaarschrift stelt de inwerkingtreding van het besluit niet uit. Vindt u het belangrijk dat een rechter met spoed kijkt naar de werking van het besluit, voordat Gedeputeerde Staten van Utrecht een beslissing nemen op uw bezwaarschrift? Dan heeft u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. Een voorlopige voorziening is een apart proces, naast het bezwaar. Het is een speciale maatregel zolang het bezwaar nog in behandeling is. De voorzieningenrechter kijkt in dat geval of er een spoedeisend belang is en komt met een uitspraak of de werkzaamheden op basis van het besluit wel of niet mogen starten of doorgaan. U moet op het moment dat u een voorlopige voorziening aanvraagt al wel een bezwaarschrift ingediend hebben. Het verzoek om een voorlopige voorziening stuurt u naar:

Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland
Sector bestuursrecht
Postbus 16005
3500 DA Utrecht

Aan de behandeling van een voorlopige voorziening zijn kosten verbonden. Meer informatie hierover vindt u op www.rechtspraak.nl.

3.3 Andere toestemmingen

Het kan zijn dat u voor uw project ook andere ontheffingen, vergunningen of toestemmingen nodig heeft op grond van andere wetten of verordeningen. Kijk voor informatie op <https://omgevingswet.overheid.nl/home> of neem hierover contact op met uw gemeente, waterschap en/of regionale uitvoeringsdienst.

Heeft u een vraag over dit besluit? Neem dan contact op met het Servicebureau Domein Landelijke Leefomgeving via servicebureau@provincie-utrecht.nl en 030 258 91 11.

Wanneer u contact opneemt, geef dan het zaaknummer van de aanvraag door (dit zaaknummer vindt u bovenaan dit besluit). Dan kunnen we u zo snel mogelijk helpen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

 Valid Signed door [redacted]
op 09-10-2025

[redacted] MSc
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften bij het maatwerkvoorschrift

Algemeen

1. Dit maatwerkvoorschrift geldt alleen voor de beschermde soort wolf (*Canis lupus*) en werkzaamheden die conform de aanvraag uitgevoerd worden, voor zover in dit maatwerkvoorschrift zelf niet anders aangegeven is.
2. De geldigheidsduur van het maatwerkvoorschrift eindigt op 1 juni 2028.
3. Handelingen moeten worden uitgevoerd conform het bij de aanvraag gevoegde Studieprotocol 'Zenderen van wolven in Utrecht'.
4. Alle mitigerende en compenserende maatregelen zoals genoemd in de vigerende ontheffing van Gelderland van 1 juni 2023, met zaaknummer 2022-003171, waarmee de provincie Utrecht mee heeft ingestemd, moeten worden uitgevoerd, voor zover deze betrekking hebben op dit maatwerkvoorschrift. Indien en voor zover de voorschriften in dit maatwerkvoorschrift in strijd zijn met bepalingen uit de vigerende ontheffing, zijn de voorschriften in dit maatwerkvoorschrift van toepassing.
5. Onder de in dit maatwerkvoorschrift toegestane verboden handeling wordt uitsluitend het gebruik van de Belisle 8-inch strikval verstaan voor het vangen van de wolf (*Canis lupus*).
6. Worden er bij de uitvoering van de werkzaamheden andere beschermde soorten aangetroffen? Of zijn er andere verboden handelingen noodzakelijk? Dan moet de houder van het maatwerkvoorschrift direct contact opnemen met het servicebureau van de provincie Utrecht (servicebureau@provincie-utrecht.nl of Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht).
7. Dit maatwerkvoorschrift kan alleen gebruikt worden door (medewerkers van) de maatwerkvoorschrifthouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de maatwerkvoorschrifthouder handelende (rechts-)personen. De houder van het maatwerkvoorschrift of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van dit maatwerkvoorschrift.
8. Deze ontheffing kan, conform artikel 5.4 van de wet, worden ingetrokken, indien blijkt dat de houder van dit maatwerkvoorschrift zich niet houdt aan de voorschriften.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

9. De specifieke onderzoeken waarbij handelingen worden verricht waarvoor aanspraak op deze ontheffing wordt gemaakt, dienen minimaal 3 weken voor aanvang bij de desbetreffende provincie gemeld te worden, via het emailadres servicebureau@provincie-utrecht.nl o.v.v. het daarbij vernoemde kenmerk.
10. De houder van het maatwerkvoorschrift moet een onderzoeksplan opstellen met daarin minstens de voorschriften uit dit maatwerkvoorschrift. Het onderzoeksplan moet daarnaast de volgende aspecten bevatten:
 1. Omschrijving van het plangebied (inclusief kaart);
 2. Beschrijving van de onderzoeksdoelen, inclusief een beschrijving van de achtergrond en de aanleiding van het onderzoek.
 3. Beschrijving van de manier (vangmiddelen, methode en technieken) hoe de betreffende soort onderzocht gaat worden. Dit omvat een beschrijving van de protocollen, richtlijnen en standaarden die voor het onderzoek worden gebruikt;
 4. Beschrijving hoe stress, lijden of doden van de te onderzoeken exemplaren tot het minimum zal worden beperkt.
 5. Indien invasieve handelingen worden uitgevoerd bij dieren, is toestemming van de Dier Experimenten Commissie (DEC) vereist. Geef aan of hier een beschikking van is.

6. Beschrijving van de planning van het onderzoek. De planning omvat: wanneer welke handelingen worden uitgevoerd, de verschillende fases van het onderzoek, en de vastgestelde beslismomenten en criteria op basis waarvan wordt bepaald of het onderzoek wordt voortgezet.
 7. Beschrijving op welke manier de voortgang en de resultaten van het onderzoek worden gemonitord;
 8. Beschrijving of en hoe de verslaggeving nadien zal plaatsvinden;
11. De houder van het maatwerkvoorschrift moet minimaal twee weken voor de start van de werkzaamheden die invloed hebben op de beschermde soorten het meldingsformulier 'Start werkzaamheden soortenbescherming' volledig invullen en indienen bij de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht. U vindt dit formulier op www.rudutrecht.nl. Bij de melding moet u het ecologisch werkprotocol bijvoegen.

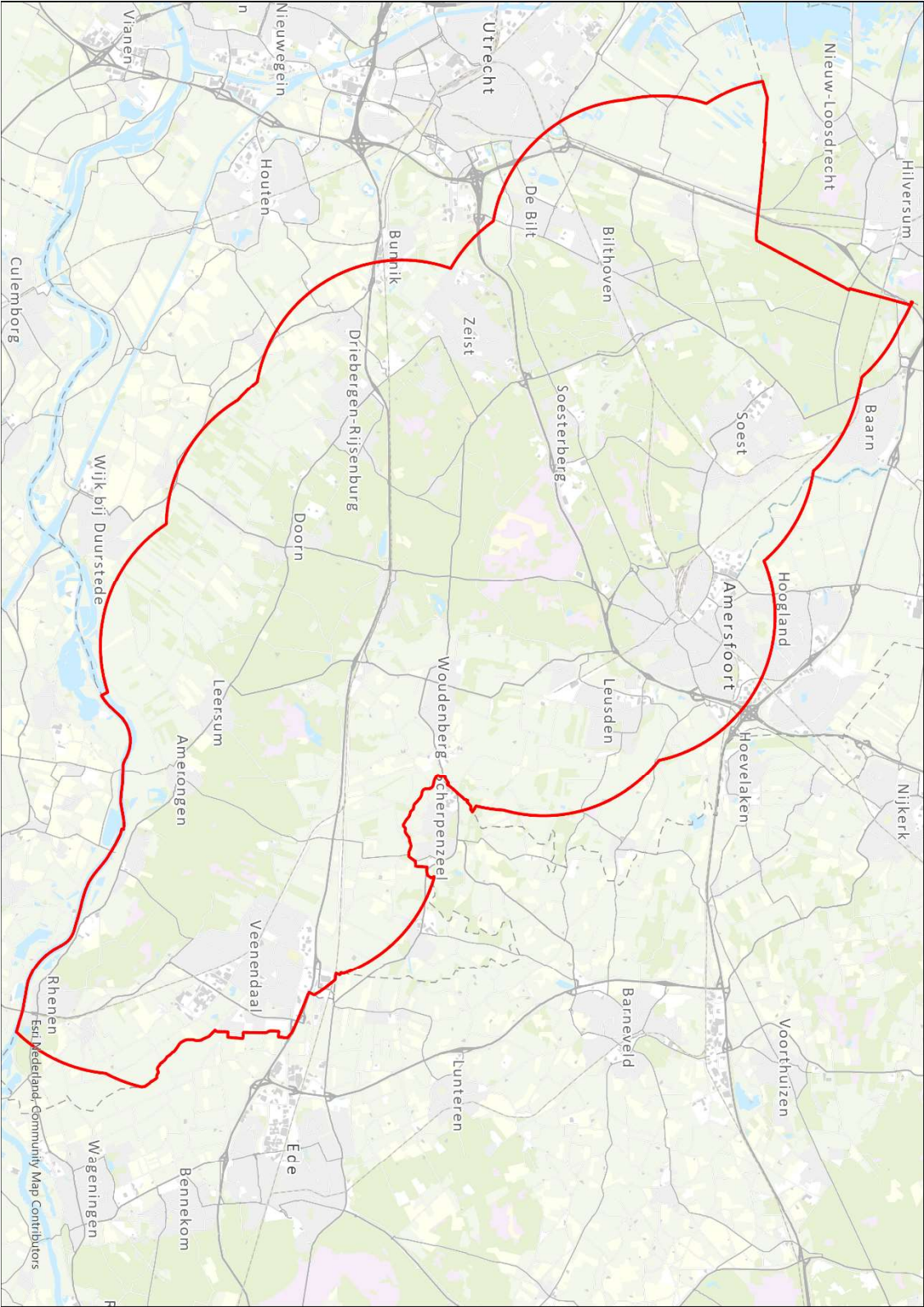
Tijdens de werkzaamheden

12. De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige. Dit is een persoon met een opleiding in de Nederlandse ecologie of hiermee vergelijkbare studiegebieden. Of een persoon die op een andere manier aantoonbare soortenkennis heeft van de soorten waarvoor dit besluit is verleend. De ecologisch deskundige begeleidt de uitvoering van de voorgeschreven mitigerende en compenserende maatregelen.
13. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moeten een afschrift van dit maatwerkvoorschrift en het ecologisch werkprotocol op de locatie van de werkzaamheden aanwezig zijn en op verzoek getoond worden aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
14. Tijdens de werkzaamheden moet een logboek bijgehouden worden. In het logboek worden de gemaakte ecologische keuzes vastgelegd, zoals het goedkeuren/vrijgeven door een ecologisch deskundige, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol (indien goedgekeurd door het bevoegd gezag) en gekozen mitigerende en compenserende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten geregistreerd van de uitgevoerde handelingen die omschreven zijn in bijlage 1 van dit besluit.

Na afloop van de werkzaamheden

15. Na afronding van de werkzaamheden moet de houder van het maatwerkvoorschrift het meldingsformulier 'Einde werkzaamheden soortenbescherming' volledig invullen en indienen. U vindt dit formulier op www.rudutrecht.nl. Bij de melding moet u het ecologisch werkprotocol zoals omschreven in deze voorschriften bijvoegen.

Bijlage 2: Locatie plangebied

Bijlage 3: Ontheffing van Gelderland van 1 juni 2023 met zaaknummer 2022-003171

Het volledige document is als losse bijlage toegevoegd.

Bijlage 4: Studieprotocol Wolf Utrechtse Heuvelrug 251001

Het volledige document is als losse bijlage toegevoegd.

Bijlage 5:

Bijlage 5: Werkwijze bij gebruik van strikval

Strikvallen zijn vangmiddelen waarmee de poot van een dier wordt omklemd door een draad. Een veer werpt een draad hoog om de poot en trekt deze aan. De strikval verschilt van de traditionele strik, door een werp mechanisme wat geactiveerd wordt door betreding. Een strikval bestaat uit metalen 'pedaal' en een draad die gespannen is in de val en die met een lus is verbonden. De draad is 3,71 mm dik en van gegalvaniseerd staal. Van strikvalen zijn meerdere typen beschikbaar, het type dat specifiek is bedoeld voor het vangen van *Canis lupus* wordt gebruikt. Hiermee kan een individu dat is gevangen in gecontroleerde omstandigheden door mensen tot op korte afstand benadert kan worden om het dier veilig te kunnen verdoven.

Strikvallen worden gebruikt in combinatie met geurstoffen om *Canis lupus* te lokken en worden geplaatst op locaties waarvan uit monitoring blijkt dat deze worden gebruikt door individuen van de roedel op de Utrechtse Heuvelrug. Op de vanglocatie worden meerdere strikvalen gezet, om de kans op vangen te vergroten. De strikvalen worden zo geplaatst dat een gevangen dier zich niet kan verwonden aan aanwezige materialen in de omgeving, ook niet aan scherpe materialen in de grond.

De strikvalen worden middels een zware ketting of pin vastgelegd en visueel onzichtbaar onder de grond op scherp gezet. De strikvalen worden geactiveerd wanneer een springveer in het mechanisme met een af te stellen kracht wordt ingedrukt. Met een goede afstelling door een hiervoor opgeleide vanger wordt voorkomen dat kleinere zoogdieren of welpen van minder dan een half jaar oud het mechanisme kunnen activeren. Zodra geactiveerd sluit de draad van de strikval zich om de poot.

Er gaat een alarmsignaal naar het vangteam zodra de strikval activeert. Door gebruik van een alarmsignaal is het vangteam na uiterlijk een half uur ter plaatse om het individu te verdoven (chemisch immobiliseren) en de strikval van de poot te halen. Dit is bij de strikval zeer van belang, omdat (in vergelijking tot de pootklem) er een korte ruimte is om aan de val te trekken, wat kan leiden tot lichte verwondingen aan de poot van het dier; en het minder de neiging zal hebben om te gaan liggen en wachten, doordat de strikval niet zo zwaar is in verhouding tot de pootklem. De omvang van de draad voorkomt dat de poot serieus wordt verwond. Het kan voorkomen dat er een kleine verwonding of ander ongerief ontstaat, maar dit vormt vrijwel nooit een gevaar voor het overleven van een wild dier. Dit wordt ondersteund door review studies uitgevoerd door Turnbull *et al.* (2013⁷) en Gese *et al.* (2019⁸).

De veldmedewerker die strikval plaatst, moet opgeleid en ervaren zijn, dat kan bijvoorbeeld door vaker bij veldonderzoeken betrokken te zijn geweest waar strikvalen zijn gebruikt en/of opgeleid zijn in het gebruik van strikvalen.

⁷ Turnbull, T.T., Cain, J.W., III and Roemer, G.W. (2013), Anthropogenic impacts to the recovery of the Mexican gray wolves with a focus on trapping-related incidents. *Wildl. Soc. Bull.*, 37: 311-318. <https://doi.org/10.1002/wsb.247>

⁸ Gese, E.M., Terletzky, P.A., Erb, J.D., Fuller, K.C., Grabarkewitz, J.P., Hart, J.P., Humpal, C., Sampson, B.A. and Young, J.K. (2019), Injury scores and spatial responses of wolves following capture: Cable restraints versus foothold traps. *Wildl. Soc. Bull.*, 43: 42-52. <https://doi.org/10.1002/wsb.954>

Bijlage 6: Alternatieven

Het verdoven slaagt het beste in een gecontroleerde situatie waarin *Canis lupus* is gevangen. We bespreken in deze paragraaf een aantal vangmethoden.

1. Gebruik van *Softcatch leghold traps* (pootklem)

Het vangen en verdoven (chemisch immobiliseren) van *Canis lupus* ten behoeve van zenderen kan vanuit het oogpunt van dierenwelzijn het beste worden bereikt door het gebruik van soft catch leghold traps (SCT). De werkwijze met deze SCT's is voor onderzoek naar *Canis lupus* in Europa een veelgebruikt en beproefd veilig middel (Linnell 2018, Sachsen 2024). Ook in Amerika en Canada wordt het succesvol toegepast voor het onderzoek naar deze soort. De toepassing van SCT's is toegestaan t.b.v. onderzoek, omdat dit het meest effectieve middel is gebleken met de minste kans op blessures. Dit blijkt uit de "Richtsnoeren inzake de strikte bescherming van diersoorten van communautair belang uit hoofde van de Habitatrichtlijn", Annex III, sectie 6, artikel 16 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=PI_COM:C\(2021\)7301](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=PI_COM:C(2021)7301). Het voorbeeld van het vangen van *Canis lupus* voor onderzoek en monitoring staat daarin letterlijk uitgewerkt.

Echter, de pootklem is als vangmiddel in de Europese Unie categorisch verboden voor de meeste soorten op grond van de pootklemverordening uit 1991 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31991R3254>). Voor *Canis lupus* wordt een uitzondering gemaakt, dit staat toegelicht in de genoemde Richtsnoeren:

*In 2018 is de Commissie via een briefwisseling met de Duitse autoriteiten overeengekomen dat Verordening (EG) nr. 3254/91 betreffende wilddklemmen onder bepaalde voorwaarden zo kan worden uitgelegd dat soft-catch klemmen van het toepassingsgebied van het verbod van die verordening worden uitgesloten. Soft-catch klemmen hebben met rubber beklede kaken (in plaats van stalen tanden) om het risico dat dieren gewond raken wanneer zij worden gevangen tot een minimum te beperken. Deze klemmen worden beschouwd als de beste beschikbare middelen om *Canis lupus* levend te vangen voor monitoring- en onderzoeksdoeleinden, aangezien zij een groter succespercentage bieden en de kans kleiner is dat zij letsel veroorzaken. De Commissie is van mening dat, indien soft-catch klemmen nodig blijken te zijn voor wetenschappelijk onderzoek of monitoring om de staat van instandhouding van de betrokken soort te verbeteren, het in strijd zou zijn met de instandhoudingsdoelstelling van Verordening (EG) nr. 3254/91 om dergelijke klemmen in het toepassingsgebied van het verbod van de verordening op te nemen. Bijgevolg kan het gebruik van soft-catch klemmen alleen voor instandhoudingsdoeleinden worden overwogen, op voorwaarde dat: i) er geen andere bevredigende oplossing bestaat; ii) er geen negatieve effecten zijn op de gunstige staat van instandhouding van de soort; en iii) alle voorzorgsmaatregelen worden genomen om het dier geen leed te berokkenen en zijn stress tot een minimum te beperken. In de praktijk moeten dergelijke soft-catch klemmen worden uitgerust met een zender die de verantwoordelijke autoriteiten onmiddellijk laat weten wanneer een dier wordt gevangen. Zodra de bevoegde autoriteiten daarvan op de hoogte zijn, moeten zij binnen 30 minuten ingrijpen om de stressperiode voor het dier zo kort mogelijk te houden en te voorkomen dat het dier zichzelf verwondt. Het dier moet worden verdoofd door een professionele dierenarts, van een zender worden voorzien en vervolgens onmiddellijk in het wild worden vrijgelaten.*

De voorzieningenrechter twijfelt aan de juridische houdbaarheid van het gebruik van SCT en stelt in haar besluit (UTR 24/5579 en UTR 24/5681) dat de Verordening (EG) nr. 3254/91 verbindend is in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in Nederland. Bovendien bevat de Verordening geen afwijkingsmogelijkheden van het

verbod. Daarmee blijft het uitgangspunt, volgens de voorzieningenrechter, dat een pootklem niet mag worden ingezet voor het vangen van *Canis lupus*. De voorzieningenrechter vindt de brief van de Europese Commissie onvoldoende om het uitdrukkelijke verbod op het gebruik van een pootklem te passeren.

Resumerend is de SCT qua efficiëntie en dierenwelzijn goed bruikbaar voor het vangen van *Canis lupus*, maar is het gebruik van SCT juridisch op dit moment geen haalbare optie. Daardoor is het gebruik SCT in dit onderzoek niet mogelijk.

2. Het gebruik van strikvallen

Zoekend naar een acceptabel en verantwoord alternatief ten opzichte van SCT, komt de strikval als "second-best" in beeld.

De Belisle 8 inch strikval verschilt van de traditionele strik, door een werp mechanisme wat geactiveerd wordt door betreding. Een veer werpt vervolgens een draad hoog om de poot en trekt deze aan. Deze werkwijze vermindert de kans van het opstropen van de huid ten opzichte van een reguliere strik. Bovendien zorgt de strikval ervoor dat de draad alleen om een poot kan komen, en niet om de snuit, hoofd of nek van een dier.

Aangezien deze vangmethode gebruik maakt van een strikval, valt dit type vangmiddel niet onder de definitie van een wildklem zoals genoemd in artikel 1 van de Verordening (EG) nr. 3254/91. Het gebruik van deze vangmethode is in principe verboden onder de Habitatrichtlijn artikel 15 en bijlage VI, maar middels een vergunning door bevoegd gezag kan het gebruik van dit vangmiddel worden toegestaan.

De Belisle strikval is de enige strikval die bevestigd is in de International trapping standard voor *Canis lupus*. Wereldwijd worden Belisle 8 inch strikvallen gebruikt om grote roofdieren waaronder *Canis lupus* te vangen. In het hoofdstuk "*Humane and efficient capture and handling methods for carnivores*", geschreven door Proulx et al in het handboek "*Carnivore Ecology and Conservation*" van Luigi Boitani en Roger A. Powell (gepubliceerd in 2012⁹), worden de Belisle strikvallen genoemd als efficiënte en diervriendelijke vangmethoden mits de val binnen 30 minuten na activatie wordt gecontroleerd. Ook worden deze als één van de weinige effectieve en humane methoden genoemd om wilde hondachtigen mee te vangen, zo blijkt uit het citaat "*For the majority of canids, foothold traps, foot snares or neck snares are the only devices that are efficient and humane*". In een review artikel van Andelt et al (1999¹⁰) scoort de Belisle strikval de laagste verwondingscore van alle onderzochte vangmiddelen bij coyotes.

In Europa wordt de Belisle strikval met regelmaat toegepast voor *Canis lupus*. In 2009 hebben Kusak et al gepubliceerd¹¹ over zenderonderzoek dat tussen 2002 en 2007 plaatsvond in Kroatië waarbij drie individuen zijn gevangen, zonder deze te verwonden.

⁹ Boitani, L., & Powell, R. A. (Eds.). (2012). *Carnivore ecology and conservation: a handbook of techniques*. Techniques in Ecology & Conservation. Oxford University Press.

¹⁰ Andelt, William F., et al. "Trapping Furbearers: An Overview of the Biological and Social Issues Surrounding a Public Policy Controversy." *Wildlife Society Bulletin (1973-2006)*, vol. 27, no. 1, 1999, pp. 53–64. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/3783940>.

¹¹ Kusak, J., Huber, D., Gomerčić, T. et al. The permeability of highway in Gorski kotar (Croatia) for large mammals. *Eur J Wildl Res* **55**, 7–21 (2009). <https://doi.org/10.1007/s10344-008-0208-5>

Ook hebben Santos et al in 2014¹² en 2017¹³ twee onderzoeken en Millan et al in 2015¹⁴ één onderzoek gedaan naar de gezondheid en Llaneza et al in 2016¹⁵ onderzoek gedaan naar het gebruik van rustplaatsen. Bij al deze onderzoeken is gebruik gemaakt van de Belisle strikval in de maanden juli t/m maart van 2007 t/m 2013. Hiermee zijn 26 individuen gevangen zonder dat deze verwondingen opliepen. De meeste bloedwaarden bleken gelijk aan onderzoeken bij Scandinavische wolven die geïmmobiliseerd zijn middels een verdovingsgeweer vanuit een helikopter. Ook op andere punten leek er geen blijvend effect te zijn van het gebruik van de Belisle strikvallen. Bij al deze onderzoeken is hoofdonderzoeker José Vicente López-Bao betrokken geweest. In een gesprek heeft hij aangegeven dat zijn onderzoeksgroep inmiddels 60 tot 70 individuen gevangen hebben, zonder verwondingen. Er is soms sprake van zwelling op de poot, maar nooit zijn er open wonden of breuken opgetreden (mond.meded. López-Bao).

In 2018 is een studie uit Polen gepubliceerd waar Myslajek et al¹⁶ een individu gevangen met gebruik van de Belisle strikval. Ook hierbij zijn geen verwondingen geconstateerd.

3. Gebruik van verdovingsgeweer vanuit een helikopter, voertuig of te voet

Een methode om *Canis lupus* levend te vangen is het schieten van verdovingsdarts vanuit een helikopter, voertuig of te voet (met name bij sneeuwomstandigheden) (Barrett et al 1982, Eriksen et al 2007, Merrill & Mech 2003). Dit is een directe methode waarbij het dier wordt verdoofd met een speciaal ontwikkeld middel (zoals ketamine of medetomidine) voordat deze wordt gevangen. De inzet van helikopters wordt met name toegepast in open (toendra) gebieden. Het schieten vraagt kundigheid door de instabiele omstandigheden van de helikopter of auto/quad. Voor de Nederlandse situatie is het schieten met een verdovingsgeweer vanuit een helikopter geen optie door zowel de bosrijke omgeving als de hoge bebouwingsdichtheid en daarbij geldende restricties. Bovendien kunnen individuen van *Canis lupus* door de achtervolging met een helikopter drukke wegen op vluchten.

Het schieten per voet gebeurt met name bij dieren die steeds op dezelfde plek terugkomen, bijvoorbeeld door voedselconditionering. Opgemerkt moet worden dat na het verdoven het dier niet direct is verdoofd, maar nog een tijd vlucht. In een open gebied is dit goed te volgen, maar in de bossen van Utrechtse Heuvelrug kan je een dier ook uit het oog verliezen. Daarom is het van belang de verdoving zo rustig en onzichtbaar (waar mogelijk uit een voertuig) uit te voeren opdat de neiging tot vluchten niet geactiveerd wordt. Met de daaropvolgende nazoek wordt enige tijd gewacht om de verdoving zijn werk te laten doen. Indien dit rustig verloopt gaat een dier snel ergens liggen en is makkelijk te vinden.

4. Gebruik van vangkooien

¹² Nuno Santos, Helena Rio-Maior, Mónica Nakamura, Sara Roque, Ricardo Brandão & Francisco Álvares (2017) Characterization and minimization of the stress response to trapping in free-ranging wolves (*Canis lupus*): insights from physiology and behavior, *Stress*, 20:5, 513-522, DOI: 10.1080/10253890.2017.1368487

¹³ Santos, N., Rio-Maior, H., Nakamura, M., Roque, S., Brandão, R., & Álvares, F. (2017). Characterization and minimization of the stress response to trapping in free-ranging wolves (*Canis lupus*): insights from physiology and behavior. *Stress*, 20(5), 513–522. <https://doi.org/10.1080/10253890.2017.1368487>

¹⁴ Millán, J., López-Bao, J.V., García, E.J. et al. Patterns of Exposure of Iberian Wolves (*Canis lupus*) to Canine Viruses in Human-Dominated Landscapes. *EcoHealth* **13**, 123–134 (2016). <https://doi.org/10.1007/s10393-015-1074-8>

¹⁵ Llaneza, L., García, E.J., Palacios, V. et al. Resting in risky environments: the importance of cover for wolves to cope with exposure risk in human-dominated landscapes. *Biodivers Conserv* **25**, 1515–1528 (2016). <https://doi.org/10.1007/s10531-016-1134-6>

¹⁶ Myslajek R.W., M. Tracz, M. Tracz, P. Tomczak, M. Szewczyk, N. Niedźwiecka & S. Nowak (2018). Spatial organization in wolves *Canis lupus* recolonizing north-west Poland: Large territories at low population density. *Mammalian Biology* 92 37-44, doi.org/10.1016/j.mambio.2018.01.006.

Vangkooien zijn grotere inloop kooien waarin *Canis lupus* zichzelf opsluit door bediening van een valdeur die geactiveerd wordt door een verbinding met aas. Bij trekken aan het aas sluit de val. Dit type val wordt veel gebruikt in dierentuinen of bij herintroductieprogramma's voor wilde dieren. In het wild zijn bruine beer en lynx hiermee levend en zonder letsel te vangen. Als de val snel wordt gecontroleerd, wordt de stress voor het dier geminimaliseerd. Ook vangkooien kunnen, net als SCT's, worden uitgevoerd met radio-alarmen, zodat de vanger een signaal krijgt als de val dichtvalt en snel ter plekke kan zijn. *Canis lupus* is zeer intelligent, schuw en zeer wantrouwend, waardoor in het wild levende individuen vangkooien vrijwel altijd vermijden. Vangkooien zijn daarnaast in het wild vaak moeilijk te plaatsen vanwege het grote formaat en de logistieke beperkingen. Voor het vangen met een kooi moet deze op bestaande paden of wegen geplaatst kunnen worden wat bij een intensief gebruikte ruimte niet uitvoerbaar is. Daarom wordt deze optie niet als vangoptie geadviseerd voor de Nederlandse situatie.

5. Netten (netgunning of netvallen)

Netgunningen wordt vaak vanuit helikopters gedaan, waarbij *Canis lupus* wordt gevangen in een netwerk van touwen die uit een geweer worden geschoten. Het dier kan onmiddellijk worden gevangen zonder langdurige achtervolging. Bij correct gebruik kan deze methode *Canis lupus* vangen zonder ernstige verwondingen. Als het dier te lang wordt achtervolgd voordat het net wordt afgeschoten, kan dit stress en uitputting veroorzaken. Voor de Nederlandse situatie is netgunning, net als het schieten met een verdovingsgeweer vanuit een helikopter geen optie door zowel de bosrijke omgeving, als het vereiste laag vliegen naast de hoge bebouwingsdichtheid en daarbij geldende restricties. Bovendien kunnen individuen van *Canis lupus* door de achtervolging met een helikopter drukke wegen op vluchten. Ook dienen de piloot en schutter als team ruime ervaring te hebben met dit type werk in de lokale terreinomstandigheden. Deze vangoptie wordt voor de Utrechtse situatie niet geadviseerd.

6. Gebruik van lokvoedsel

In sommige gevallen wordt *Canis lupus* gelokt naar specifieke locaties door gebruik te maken van voedsel (zoals karkassen of lokvlees), waarna ze worden verdoofd of gevangen in vangkooien. Het lokken naar een specifieke plek vermindert het risico op fysieke verwondingen. Deze methode dient gecombineerd te worden met bijvoorbeeld verdovingsdarts voor een veilige en beheerste aanpak. Hierdoor bestaat de kans op voedselconditionering wat ecologisch als zeer onwenselijk wordt beschouwd. Daarnaast gebruikt *Canis lupus* aas voornamelijk bij voedselschaarste. Omdat het voedselaanbod op de Utrechtse Heuvelrug voldoende is, gecombineerd met de voorzichtigheid van de soort ten opzichte van vangkooien en nabijheid van mensen (dart schutter) wordt deze methode als weinig kansrijk niet geadviseerd.